

(/)

🏠 (/) > 1800-årene (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Jødefejden

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/helstaten>)

Jødefejden

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2867

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden\)\) **in**](http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

([\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden&title=\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/joedefejden&title=\)\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

Bent Blüdnikow

Jødefejden

Aarhus Universitetsforlag. 100 sider. 100 kr.

Af Ulla Weishaupt

“Jødefejden 1819” er nummer femogtyve i rækken af 100 stykker Danmarks historie serveret i små og overkommelige bøger af 100 sider, skrevet af forskellige forskere. Jeg har læst en del af dem og synes, det er et fantastisk koncept, der giver indblik i meget forskellige bidder af vores fælles historie. Personligt har jeg følt mig meget beriget af de små bøger, som har givet mig viden om dele af danmarkshistorien jeg ikke kendte til. Dette er også tilfældet med Jødefejden. At der har været jøder i København siden slutningen af 1600-tallet vidste jeg godt, også at der allerede dengang var antisemitiske kræfter, der ønskede dem hen, hvor peberet gror. Men det er først gang jeg har hørt om både en litterær (1813 - 1814) og en korporlig jødefejde (1819 - 1820).

Op gennem tiden har jøderne været udsat for forfølgelse, og været prygelknabe når det gik skidt i samfundet. I 1600-tallet så Christian den Fjerde en fordel i at få dygtige og veluddannede jøder til landet. Men det var ikke alle, der formåede at skabe et godt liv, og i slutningen af 1700-tallet levede en del jøder under forarmede forhold med prostitution og fattighjælp. Det lykkedes for nogle få at komme frem i samfundet og skabe gode forretninger. Disse velhavende jøder samarbejdede i 1793 med kristne håndværksmestre om at tage unge jødiske mænd i lære. Et samarbejde der bar frugt og var med til at hæve jødernes levestandard, ja der blev efterhånden skabt en overklasse bestående af jøder. Pengestærke mænd, der via netværk i Europa hjalp hinanden i handel og pengeudlån. Der var også en begyndende reformændring på vej i det jødiske samfund. Der blev i 1805 etableret en skole for jødiske drenge, og i 1810 fulgte pigeskolen, Carolineskolen - navngivet efter sin protektrice Frederik 6.s datter Caroline (1793-1881) - (skolen eksisterer stadig). Den voksende velstand og den tolerante politik bevirkede at bl.a. handels- og bankmanden Mendel Levin Nathanson blev kong Frederik 6.s fortrolige rådgiver. Så i forhold til resten af Europa havde jøderne i Danmark det helt godt, selv om de langt fra var elsket af alle.

Men med Napoleonskrigen og den økonomiske statsbankerot gik det galt. Nogen skulle have skylden for, at tiderne blev dårlige, og det blev jøderne. I begyndelsen var det en pennefejde om, hvorvidt jøder kunne være anstændige mennesker, og om der i det hele taget var plads til den slags i et kristent land. De havde deres skikke og madvaner mod sig og så var de Kristus' mordere. Bølgerne gik højt, og mange prominente litterater var involveret. Det gjaldt Nathan Davids, der senere er kendt under det kristne navn Christian N. David (mange jøder valgte at lade sig kristne, for at undgå forfølgelse af dem og deres børn), St. St. Blicher og sågar N.F.S. Grundtvig samt kongelig konfessionarius Christian Bastholm, der i den grad fik sat sindene i kog. Nede i Europa gik bølgerne en del højere og fra Tyskland bredte der sig en mere voldelig adfærd. På de københavnske husmure begyndte der at komme opråb “Jøderne er skyld i Danmarks ulykke, i alle forbrydelser, og at såvel de store som de små forbrydere eksistere. Jødernes uddrivelse vil lyksaliggøre gamle Danmark, forskafe enhver lovlig erhverv” Pennen blev skiftet ud med sten d 4. september 1819, hvor uromagere knuste vinduerne i den jødiske forretning Jacob Davidsen i Østergade. Dette var startskuddet til en meget urolig tid. Hvor husarerne blev rekvireret og militæret sendte soldater mod pøblen for at standse urolighederne. Der blev også indført udgangsforbud fra sen aften til tidlig morgen. Mestre blev pålagt at holde deres svende hjemme, ligesom værtshuse fik forbud mod udskænkning til unge under 18 år. Især natten mellem den 12. og 13. september var slem og ikke færre end 47 personer blev anholdt. Selv om der faldt lidt mere ro over gemytterne, fortsatte urolighederne gemmen det meste af 1820.

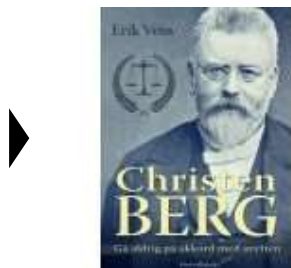
At fejden gik ud over jøderne, var ikke på sin plads, meget af den usikkerhed, der var i tiden, kom udefra, med Napoleonskrigene, det engelske bombardement af København og hele den økonomiske udvikling i Europa. Samtidig var der mange nye tanker og ideologier, der var ved at tage form, så det var på alle måder en brydningstid. Bogen slutter da også med at trække tråde op til vor tids brydninger og terroren mod den jødiske synagoge i 2015, der kostede den unge vagtmand Dan Uzan livet.

Jødefejden er en bog, jeg varmt kan anbefale, og som siger meget om en tid med brydning og måden at håndtere forandringer på.

[Historie-online.dk, den 25. september 2019]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/helstaten>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

CHRISTEN BERG

([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/christen-berg)

FATTIGGÅRDE PÅ LANDET I SØNDERJYLLAND.

<http://www.historie-online.dk/boger/fattiggaarde-paa-landet-i-soenderjylland>)

EN MODERNE NATIONS FØDSEL

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/en-moderne-nations-foedsel>)

Kød Flæsk og Paalæg

Tre pensionerede slagtere hjælper med ny forretning i Den Gamle By

(<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/koed-flaesk-og-paalæg>)